

MƏŞƏLƏ DÖNÜB YANAN ÖMÜR

Bəlkə də yazının sərlövhəsi ilk baxışdan şablon kimi görünəcək. Çox yazılıb, çox deyilib. Amma 30 ilə yaxın tanıdığım və tanıdığca da mükəmməl bir şəxsiyyət kimi göz önümdə canlanan, bu mükəmməlliği bütün incəliklərinə qədər taleyində cəmləşdirən bir xanım haqqında yazarkən başqa bir başlıq ağılıma gəlmədi.

Yəni onun qədirbilən övlad, qayğıkeş bacı, sədaqətli ömür-gün yoldaşı, etibarlı və güvənli dost, maraqlı müsahib, təcürbəli pədaşoq, oxunaqlı və dəyərlı kitablar müəllifi, şair...nə qədər istəsək uzatmaq mümkündür...olduğunu bildiyimdəndi. Çünki Sona xanım Çərkəz bir insan ömrünə neçə-neçə insanın həyatını, yaşamını, ağrısını, acısını, sevinc və kədərini bol-bol yerləşdirib bu çəkilməz yükü təkbaşına zərif çiyinlərində vicdanla, şərəflə daşımağı bacaran bir qadındır.

Bəli, qadın. Bu qədər məsuliyyətli, canıyanan olmaq üçün yanasan gerek, yanasan ki, işiğin ətrafı aydınlatsın, istisi üşüyən qəlbləri qızdırsın, insanlar doğru yolu seçə bilsinlər, sənin böyükdən böyük qəlbini mərhəmətindən faydalansınlar. Sona xanım 75 illik ömründə yalnız bu cür yaşadı, başqalaşa bilmədi, istəmədi. Sağlamlığı bahasına, əsəbləri bahasına olsa da hər zaman ona ehtiyacı olanların yanına tələsdı, onlara ilıq təbəssümüylə, yanar ürəyli ümid verdi, həyata inamlarını artırdı.

Müsahibim respublikamızda yetərincə tanınan və sevilən, BDU-nun baş müəllimi, Yazıçılar Birliyinin üzvü, Bakı Dövlət Universitetinin 100 illiyi (1919-2019) yubiley medalının, AKİVİHİ-nin "Qızıl qələm" və "Xan qızı Natəvan" ali media mükafatlarının sahibi, 15 kitab, gözəl şeirlər müəllifi Sona xanım Çərkəzdır.

-Xoş gördük əziz insan, yubiley ərəfəsi sizinlə söz yolçuluğuna çıxmaq mənim üçün böyük bir zövqdür.

-Mən dəfələrlə müsahibələr vermişəm yerli və türk jurnalistlərinə. Amma Əntiqə Qonaq kimi həyatımın hər anını yetərincə bilən, mənimlə bərabər yol gedərək yaşantıma şahidlik edən bir jurnalist və hüquqşünas, mükəmməl və peşəkar söz və qələm sahibinə müsahibə vermək mənə görə çətinlikdir. Siz illərdir qələminizlə təsəllimə dönən, yazılarınızla yarama su səpən, ağrıma-acıma ürəklə sinə gərən, çox böyük coşquyla, sevgiyə, hörmət və ehtiramla yazıb böyük ürəyli, yanımda duruşuyla təskinliyimə çevrilən bir xanımınız. Fədakar, vətənpərvər insan, cəfakəş ana, etibarlı dost, bacı, rəfiqə, ehtiyacı olanlara dayaqlı duran, onlara simsar olan, həyatını hərbcilərimizin problemlərinin həllinə və onların qəhrəmanlıqlarının təbliğinə, şəhidlərimizin xatirələrinin əbədiləşdirilməsinə həsr edən bir yazar kimi minnətdarlığımı və sonuz sayğıımı bildirirəm. Qələminiz iti, gözünüz nurlu, qəlbiniz, könlünüz hər zaman rahat olsun, övladlarınızın barını görsiniz.

-Çox böyük tərif oldu, alışımamışam belə sözlərə, minnətdaram mən də, hər şey qarşıliqlı, əziz Sona xanım.

-Bəzi insanlar fikirləşdikləri kimi deyil, tamam gözənilməz bir həyat yaşamalı olurlar. Sizin həyatınız bunların hansına uyğundu?

- Haqlısınız, nə yazıq ki, həyatımız öz istədiyimiz və arzuladığımız kimi olmaya bilirlir... Nəinki gözənilməz, ağılıma gəlməyən, xəyalımdan ötməyən, düşünməyi belə özümə çox ağır hesab etdiyim, məni varımdan yox edən bir hadisə baş verdi həyatımda. Nə yazıq ki, düşünmədən, istəmədən çətinliklərlə dolu tələtli bir həyat yaşamaq nəşib oldu mənə.

Ömrümün ən xoşbəxt günlərindən birində Çərkəz müəllimlə, ömür-gün yoldaşımla, da-yığımla, güvəndiyim bir insanla yol getdiyim anda qəflətən Əzrayıl qarşımıza çıxıb bizi ayırdı. Sanki o da bizi ülvı və saf sevgimizə, gözəl münasibətimizə qısqandı.

-Sanırım yeniyetməliyiniz 15-16 yaş pəncərəsindən baxanda bugünkü Sona Çərkəz düşüncəyinizdə belə yox idi.

- Uşaqlıq illərimdə valideyinlərimin ilk övladı kimi və dünyasını gənc ikən dəyişən ata nənəmin adını daşıyan uşaq kimi çox əzizlənen olmuşam...

Sonra məktəb illərində rusca təhsil aldığımdan və yaxşı oxuduğumdan atam da, anam da təhsil almama xüsusi diqqət göstəriblər və əziyyətimi çox çəkiblər.

Orta məktəbin 11-ci sinfini kəndimizdə oxumalı oldum, istəmədən. Səbəb atamın polis orqanlarında vəzifəyə yüksəlməsi oldu, mən də anamın yanında olmalı idim... O məktəbdə ki, Çərkəz Quliyev ali məktəbi bitirib, təyinatla işləməyə gəlmişdi və dərş his-sə müdiri idi...

Anam da uzun illər o məktəbdə ibtidai sinif müəlliməsi işləyirdi... Bu haqda tale kitablarında ətraflı yazmışam... 5 ay o məktəbdə oxuyarkən, Çərkəz mənim ədəbiyyat müəllimim oldu... Və bir gün dərş danışandan sonra gündəliyimi alıb, qiymət yazmaq istədi. Lakin zəng çalındığından mənim gündəliyimi də jurnalla bərabər götürüb, sinifdən çıxdı...

3 gün sonra gündəliyimi həyətdə mənə uzadıb, diqqətli ol, içindəkiləri salarsan, dedi...

Evə gəlib gündəliyi açanda içindən Çərkəzin uzun bir məktubu çıxdı və bu gözənilməz sevgi etirafı məktubu mənim ağılımı və düşüncəmi tamamilə başqa səmtə yönəltdi... Sonra baş verənlər isə mənim hamınıza bəli olan həyat hekayəm oldu.

-Gözənilməzliklər labüddü, sizin necə, bu üreyinizdən oldumu? Təbii ki, müstəqil həyata ilk addımlarınızı nəzərdə tuturam.

-Haqlısınız. Tamam başqa səmtə çevirə bildi məni həyatın gözənilməzliyi. Və 6 aydan sonra orta məktəbi bitirdim, elə həmin ay qapımıza Çərkəzin elçiləri gəldi... 1966-cı ilin payızında toyumuz oldu, elə həmin il ali məktəbə qəbul oldum.

Qaynanam atama söz versə də, o, oxumağıma qarşı çıxırdı... Lakin Çərkəz mənə verdiyi sözünü tutdu və ali məktəbi bitirincə yanımda oldu...

-Əminəm ki, şair olmağı deyil, yazar olmağı deyil, sevdiniz və qibtə etdiyiniz bir insanın bütün həyatınız boyu yanınızda olmasını istərdiz.

- Əlbəttə, kim istərdi ki, gözəl həyatı belə faciəvi sonluqla bitsin. Olan olmuşdu. Çərkəzin xatirəsini necə əbədiləşdirəcəyimin yollarını axtarırdım. Sanki təsəllimi bunda tapaçaqdım. 4 ay döymədiyim qapı qalmadı, Soyadımın Quliyeva deyil, qanunla Sona Çərkəz olması üçün... Onu da bacardım... Sonralar əlimə qələmi götürüb, gündəlik yazmaq istədim... nəticədə kitab alındı... O kitab Bəxtiyar Vahabzadə qəzet vasitəsiylə gəniş fikir bildirdi və bəlkə də bu məni ruhlandırdı... Bir-birinin ardınca kitablarım işıq üzü gördü... buna təsəlli demək mümkünsə...

-Olmadı. Həyatın bu gözənilməzliyi sizi qəfil yaxaladı və tamam başqa bir səmtə çevirə bildi. Çevirdi deyək.

-İkimiz də ali məktəbdə işləyirdik... Heç kimdə, heç nədə gözümüz yox idi... Qapımız hamıya açıq idi, doğmalara da, tanışlara da... Hamıya eyni xoş münasibət bəsləyər və çoxlarına o illərdə bacardıqca kömək olardıq...

1994-cü ilin iyun ayının 3-nə qədər... Ağılıma gəlməyənlər o gün gəldi başıma... o gün ömrümə əbədi qış gəldi. Çərkəz yarı yoldaca əbədi ayrıldı bizdən. Əzrayıl qəza adıyla aldığı səadətimizi bizdən, məndən və iki övladımdan... İstəmədən və nigaran getdi o da...

-Arzu edilməz idi sizin üçün. Bunu bilirəm. Amma sizi şair və yazıçı etdi. Və bunu istəməsəniz belə geriye baxanda bu mənzərə görünməkdədi.

-Elədir. Bu kitabları necə yazıb ortaya çıxardım bəzən yuxu kimi gəlir mənə. Amma ən çox ünsiyyət etdiyim və dərdimi tökdüyüm qələm və kağızlar çox karıma gəldi.

-İnsanı dərş yazdırırmış deyirsiniz tez-tez. Şərikəm sizinlə. Amma sonra sizin yaradıcılığınızın tamam başqa, fərqli xətləri çıldı.

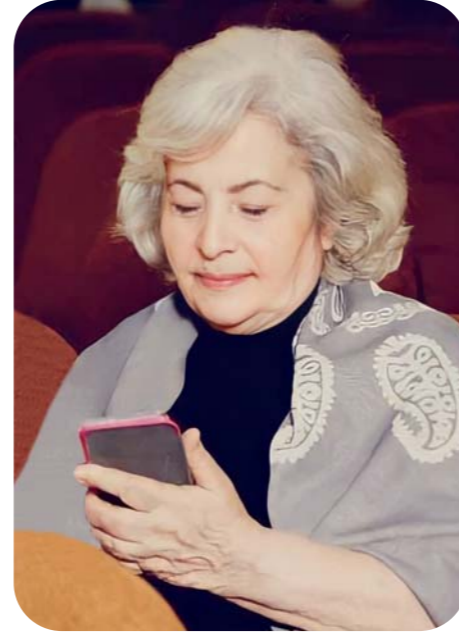
-Bəli, yənə o fikrimdə qalırım. Dərş dilsizə dil açırdırmış...1995-ci ildə o hadisədən

sonra 40 gün anam gecə-gündüz yanımdan çəkilmədi...

Başqaları (doğmalar da) gəlib görünüb gedirdilər... Sən demə, dərşə çiyin vermək çətin məsələ imiş... Uzun müddət universitetdə də, yəni işə də gedə bilmədim...

-Bu, alışqanlıqdan da çox ruhunuzun, beyninizin ehtiyacına, tələbatına çevrildi deyərdim.

-Bəli, elə oldu. Artıq beynimdəkiləri, ürəyimdəkiləri kağızlara tökdükcə elə bil bir az

da olsa təskinlik tapırdım. Eləcə kitablar bir-birinin ardınca sıralandı. Yaşam tərzimə çevrildi.

-Vətəndaş Sona, ziyalı Sona, şair Sona, yazar Sona əvvəlki Sonaları üstələdi mənəcə.

-Kənardan elə görünsə də, əslində onlar hamısı bir yerdə mənim üçün bir adamdı - bir Sonadı, çünki bütün səmimiyyətimlə deyə bilərəm ki, sadaladığınız insani xüsusiyyətlər və ya titullar mənim üçün sözlə ifadə olunmayan, qanda olan xüsusiyyətlərdir. Xəmirin mayası olduğu kimi, insanın da qayəsi vardır və mənim üçün sadaladığınızı bir-birindən ayırmaq qeyri-mümkündür.

Qəddimiz yaşlandıqca əyilir, gözəl, qalın saçlarımız tökülür-seyrəlir. Yaşadığımız izləri qırıqlara dönüb üzümüzü naxışlandırır. Güclü yaddaşımız bəzən bizi yanıda bilir. Amma xəbislikdən və kin-küdurətdən uzaq təmiz üreyimiz ay və günəş kimi dəyişməz qalır və yolumuza aydınlıq getirir. O ürəkdir

bizim adımızla sizin sadaladığının qoşa çəkilməsini qoruyub saxlayan.

-Amma nə yaxşı ki, üstələdi və sizin yaradıcılığınıza çox gözəl və mənalı çalarlar qatdı.

-Mən 1994-cü ildən əvvəlki günləri də, ondan sonrakı (ağrılı, acılı) 29 ilə qatıb yaşadım. O günləri bu günlərdən ayrı yaşamadım ki. Çiyinlərim yüklü olsa da, övladlarımın ata ağrısını, nəvələrimin isə görmədikləri baba həsrətini öz varlığımla yaxşı mənada örtüb, onun yoxluğunu içimə gömüb dik durmağa çalışdım. Çox çətin ötdü bu illər. Pedaqoji fəaliyyətim, ailəmizin problemləri məni qələmimdən ayıra bilmədi. Böyük ürəkli insanların mənim yaradıcılığında az-çox mənalı çalarlar görə bilməsi isə əlbəttə məni ruhlandırıb, həvələndirib.

-Və bütün bu uğurların və tanıtımın fəvqündə sizin insanlara və insanlığa bəslədiyiniz sonsuz, bitməz sevgi dayandır.

-Mən bu sualınıza bir cümləylə cavab vermək istəyirəm, bəli, məni anlayan, yaxşılarda yaxşılıq, yamanlarda pislik görəən, insanlığın ən uca zirvəsində dayanar ləyaqətli, mərd, səmimi və dəyişilməz insanlara bitməyən məhəbbət bəsləyirəm.

-Və bu sevgi sonradan yaranmır, doğuşdan insanla bərabər olur, onun içini, vücudunu, beynini, ruhunu doldurur.

-Haqlısınız, həyata gəldiyimiz ilk gündən Yaradanın bizə sevgi ilə bəxş etdiyi yaşamımızda Allaha sonsuz sevgi bəsləməli, əziyyətimizə qatlaşana, qolumuzdan tutana, sonradan özümüzün qazandığı dostlara, tanışlara verə bildiyimiz ülvı sevgi - cəfakəşlikdir mənəcə. Doğrudur, o bizimlə doğulur və son nəfəsimizə qədər bizi müşayiət edir, insanların gözündə ucaldır. Əlbəttə, əgər varsa...

-Siz də bu cür sevgilərlə dünyaya göz açan insanlardansınız. Və nə yaxşı ki, bəsləz...

-Təşəkkür edirəm, çox minnətdaram, nə xoş mənə. Bütün bunlar üçün ən çox və hər zaman məni sevgisiylə doyuran və əzizləyən anama borcluyam.

-Düşünürəm ki, sizi tanıdığım ilk gündən bu günə qədər bağlarımızın bu qədər möhkəm, davamlı olmasına başlıca səbəb də elə varlığınızdakı sevginin ətrafa saçdığı enerjidir.

-Əntiqə xanım, siz özünüz də xalqa, el-obaya hər zaman məhəbbət və fədakarlıq göstərən gözəl jurnalist - hüquqşünas xanımsınız. 25 ildən artıq zaman kəsiyində mən də bunu sizin mənə qarşı olan saf münasibətinizdə görmüşəm. Bu gün bu sualla

rınızla da mənim sizin haqqınızda düşüncələrimə möhür vura bildiniz. Qırılmaz insani bağlılığa səbəb isə dostluqda da, qohumluqda da qarşılıqlı səmimiyyət və sədaqətdir.

-Gələk həmişə sizin adınızla qoşa çəkilən vəfa, sədaqət, etibar, güvən anlayışlarına.

-Elə görə bilirsinizsə elədir. Mən dəyişilməyən və dəyişilənləri sevməyən biriyəm, hər mənada. Mənəvi dəyərlərə çox üstünlük verən biriyəm. Haqqı-sayı itirməyənəm. Ürəkdən verilən bir "Salam" da, "Necəsən?" də mənim çiyinlərimdə itirilməyən haqqa çevrilir. Anam rəhmətlik deyərdi: - "Biri bilməyən mini də bilməz..." Onu da deyim ki, mən həqiqətən özümü düşünməyən insanlardanam. Yəni, öncə yaşadığım ömürdə yanaraq yaşamağı özümə həyat devisi seçmişəm, bunu doğru bilmişəm. Həyatımın hər dönəmində belə yaşadım, uşaqla uşaq, böyük böyük olmağa çalışdım. Sağolsun bunları görə bilənlər.

-Mənə elə gəlir ki, həyatınızdan qopan dəyərlər mənəvi anlamda sizinlə bərabər ömür sürməkdədir. Bunu siz bacara bildiniz. Tək Sona həyatını yaşamadınız, Sona Çərkəz oldunuz, etibarlı və vəfalı övlad oldunuz, yanar və yanıb-yaxılan bacı oldunuz, hər şey oldunuz...

-Təleyim başıma siqal çəkmədi, alın yazım gözələmədiyim "sürprizlərlə" qarşılaşdırdı məni. Mənim üçün həyatımın anlamına dönən dəyərlilərimi ard-ardınca itirdim. Əvvəlcə məni üz ifadəmdən, birçə baxışımın başa düşən və mənə qadına verilən ən yüksək qiyməti verən ömür-gün yoldaşımı, sırdaşımı, dostumu, güvənc yerimi qəfil itirdim. Atam, qardaşlarım Füzuli və Fəzli məni o ağırlıqda dərş yükünün altından çəkib çıxarmağa çalışdılar. Çıxardılar da. Təskinliyim oldular, hər şeyim oldular. Məni yıxılmağa qoymadılar, ayaqda saxladılar. Amma dağ cüssəli, hər kəsə xeyirxahlıq edən Füzulimin qəfil ölümü, ardınca valideynlərimin dünyalarını dəyişmələri məni yenidən param-parça etdi.

Mən 75 illik həyatımda itirdiyim əzizlərimin hamısını özümdə yaşatdım. Yeri gələndə ana oldum, ata oldum, qardaş oldum, bacı oldum, nənəlik və digərləri bir kənardə qalsın. Bu cür bacardım, bu cür yaşadım. Demək ki, belə də olmalıymış...

-Sona xanım, ömrünüzün kamillik çağını yaşayırsız. Əslində siz hər yaşda kamillə və mükəmməl insan olmusuz. İndi daha olğun və daha dolğunsuz. Ətrafınızda yüzlərlə sevniniz, məsləhət alanınız var. Sizi görmək, sizinlə ünsiyyət qurmaq üçün can atanlar var və yaşamınız böyuncə bu hər zaman belə olacaq. Çünki siz bir Səməndər quşu oldunuz bu həyatda, bütün özəllikləri ilə. Bir daha Sizi yubileyiniz münasibətilə təbrik edir, Sizə sağlıqlı və mənalı ömür diləyirəm. Hər zaman bizimlə qalın, pozitiv enerjinizlə qəblərə sevginizi və səmimiyyətinizi paylayın.

Əntiqə QONAQ, Əməkdar jurnalist

